

вжити низку санітарних заходів, здійснити модернізацію обладнання, автоматизацію процесу дозування сировини і напівфабрикатів, контролю параметрів середовища в шафах вистоювання тістових заготовок. Підприємству необхідно продовжити роботу з поширення та поглиблення асортиментної лінійки продукції, звернути увагу на продовження добрих традицій щодо формування впізнання продукції за рахунок концептуальної упаковки, а також поширити це на інші види хлібобулочних виробів, щоб оживити рутинність здійснення покупки та привернути увагу споживача, крім того, слід запровадити нові види упаковки з цікавими образами, що будуть враховувати профіль споживачів і для продукції, яка йде на експорт; значну увагу необхідно звернути на розширення системи фірмової торгівлі та спланувати відповідну внутрішньо-магазинну рекламу та заходи зі стимулювання покупців (наприклад, за кожну п'яту покупку надавати 5% знижки, запровадити знижки на святкові події, до дня хлібу, до дня міста тощо); посилити роботу з паблік

релейшнз для формування сприятливого образу компанії та її продукції в очах споживачів з метою підвищення рівня їх лояльності; вжити корпоративних заходів з демонстрації продукції та досягнень компанії, дегустаційними конкурсами та залученням реальних і потенційних вітчизняних та іноземних партнерів і громадськості; взяти участь у виставках, ярмарках, фестивалях, традиційних та інтерактивних конференціях регіонального, всеукраїнського та міжнародного рівнів, святкових подіях з експозиціями нової продукції підприємства; активізувати просування продукції в мережі Інтернет та урізноманітнити форму подачі інформації на web-сайті компанії. У межах дослідження використано традиційні методи визначення профіля споживача. В наших подальших розвідках ми використаємо інноваційні технології дослідження профіля покупця, що засновані на складанні карт емпатії, інструментах нейромаркетингу для розроблення ефективної програми позиціонування продукту на регіональному ринку.

Список використаних джерел:

1. Кожухівська Р.Б., Транченко Л.В. Поведінка споживачів: навч. посіб. Умань: ФОП Жовтий, 2014. 362 с.
2. Максименко А.О. Споживча поведінка: концептуалізація поняття та чинники, що її детермінують. Соціальні технології. 2010. № 44. С. 140–145.
3. Окландер М.А., Жарська І.О. Поведінка споживача: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2014. 208 с.
4. Пачковський Ю.Ф., Максименко А.О. Споживча поведінка українських домогосподарств: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 292 с.
5. Прокопенко О.В., Троян М.Ю. Поведінка споживачів: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2008. 176 с.
6. Резнік В.С. Соціально-психологічне моделювання поведінки покупців у процесі маркетингової діяльності: монографія. Кам'янець-Подільський: Абетка-Нова, 2001. 220 с.
7. Полторак В.А. Маркетингові дослідження: навч. пос. Київ: ЦНЛ, 2003. 387 с.
8. Соловійов І.О., Туркот Т.І. Ринок продовольчих товарів: глибока сегментація споживачів. Маркетинг в Україні. 2004. № 5. С. 4–8.

УДК 657.9

Донських А.С.,
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри маркетингу,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Ткаченко О.С.,
кандидат економічних наук,
викладач кафедри обліку, аудиту
та управління фінансово-економічною безпекою,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Донських А.С., Ткаченко О.С. Роль економічного аналізу в системі управлінського обліку. У статті проведено дослідження ролі економічного аналізу в системі управлінського обліку. Досліджено сутність понять «управлінський облік» та «економічний аналіз» і методи економічного аналізу, які використовуються у процесі прийняття управлінських рішень. Вивчено складники системи управлінського обліку на підприємствах України. Наголошено на важливості взаємозв'язку між управлінським обліком та економічним аналізом у контексті обліково-аналітичного забезпечення управління.

Ключові слова: управлінський облік, економічний аналіз, метод, завдання, управлінські рішення, система.

Донских А.С., Ткаченко А.С. Роль экономического анализа в системе управленческого учета. В статье проведено исследование роли экономического анализа в системе управленческого учета. Исследована сущность понятий «управленческий учет» и «экономический анализ» и методы экономического анализа, используемые в процессе принятия управленческих решений. Изучены составляющие системы управленческого учета на предприятиях Украины. Подчеркнута важность взаимосвязи между управленческим учетом и экономическим анализом в контексте учетно-аналитического обеспечения управления.

Ключевые слова: управленческий учет, экономический анализ, метод, задачи, управленческие решения, система.

Donskykh A.S., Tkachenko A.S. The role of economic analysis in the system of managerial accounting. The article analyzes the role of economic analysis in the system of managerial accounting. The essence of concepts of managerial accounting” and “economic analysis” and methods of economic analysis used in the process of making managerial decisions are investigated. The components of the management accounting system at Ukrainian enterprises were studied. The importance of the relationship between managerial accounting and economic analysis in the context of accounting and analytical management support is emphasized.

Key words: managerial accounting, economic analysis, method, tasks, managerial decisions, system.

Постановка проблеми. Економічний аналіз господарської діяльності підприємства виник і розвивався як аналіз за даними бухгалтерського обліку. У сучасних умовах під час проведення економічного аналізу необхідно враховувати дані управлінського обліку, оскільки він вирішує низку нових питань, зокрема складання попередніх кошторисів та розроблення варіантів управлінських рішень. Таким чином, управлінський облік ліквідував недоліки виробничого обліку, виявив потенційні можливості використання рішень, на які дані обліку можуть вплинути.

Перехід України на Міжнародні стандарти обліку та звітності зумовлює більш чітке розмежування фінансового й управлінського обліку, що, безумовно, впливає на методологію, методику та організацію економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства.

Тому очевидно є актуальність проблеми поглиблення інформативності управлінського обліку, посилення його оперативності та взаємозв'язку з економічним аналізом у процесі управління підприємством. Важливість та необхідність дослідження цього питання зумовлені недостатністю організаційної, методичної та інформаційної забезпеченості економічного аналізу і потребує наукового підходу до вирішення даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні проблеми ролі економічного аналізу в системі управлінського обліку для прийняття управлінських рішень вивчають чимало економістів і науковців: І.В. Аверчев, Ю.А. Бабаєва, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, В.Б. Івашкевич, О.В. Олійник, В.В. Сопко, В.Ф. Палій, А.Д. Шеремет та ін. Усі вони приділяють значну увагу теоретичному підходу до вирішення проблем, з якими може зіштовхнутися суб'єкт підприємницької діяльності, здійснюють розроблення методології економічного аналізу в системі управлінського обліку.

Формулювання цілей статті. Метою даної роботи є дослідження ролі економічного аналізу в системі управлінського обліку в процесі управління підприємством. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

– визначити зміст понять «управлінський облік» та «економічний аналіз»;

– дослідити методи економічного аналізу, які використовуються у процесі прийняття управлінських рішень;

– вивчити роль економічного аналізу в системі управлінського обліку.

Виклад основного матеріалу. Впродовж усіх років незалежності України у вітчизняних наукових колах точаться гострі суперечки й ведуться безперервні дискусії з приводу управлінського обліку. Становлення системи управлінського обліку – трудомісткий і тривалий процес, що займає декілька років на великих і середніх підприємствах. Сьогодні у вітчизняних науковців не існує єдиного погляду цю проблему, є як прихильники, так і противники впровадження управлінського обліку на підприємствах. Для дослідження цього питання розглянемо сутність поняття «управлінський облік» (табл. 1).

Отже, дослідивши сутність поняття «управлінський облік», ми стверджуємо, що управлінський облік має місце в управлінні вітчизняними підприємствами, але система управлінського обліку потребує чималих грошових засобів і кваліфікованих трудових ресурсів. Під час її становлення на підприємствах необхідно вирішити низку завдань із реорганізації фінансової служби, розроблення системи обліку витрат та встановлення програмного пакету.

Система управлінського обліку повинна бути побудована так, щоб загальні завдання, що стоять перед управлінською системою підприємства, розподілялися між різними рівнями управління, де кожен менеджер несе свою частку відповідальності за рішення певної частини зазначених завдань; водночас облікова система повинна забезпечувати спряженість і взаємозв'язок різних інформаційних потоків як основу для взаємодії всіх функцій управління (рис. 1).

Проаналізувавши таблицю і рисунок 1, доцільно зробити такий висновок: управлінський облік являє собою взаємодію методів управління у ході накопичення, обробки, узагальнення та передачі інформації внутрішнім користувачам для прийняття управлінських рішень. Таким чином, економічний аналіз відіграє важливу роль у системі управлінського обліку.

Об'єкти управлінського обліку відображаються в інформаційній системі організації через сукупність

приймів і способів, що становлять основу методу управлінського обліку.

В управлінському обліку використовуються всі елементи методу фінансового обліку: документація й інвентаризація, система рахунків, подвійний запис, оцінка, калькуляція, баланс, звітність. Окрім того, в управлінському обліку широко застосовуються прийоми економічного аналізу, статистичні методи тощо [2, с. 43].

Економічний аналіз може забезпечити глибше проникнення в ту чи іншу господарську структуру і виробити всебічно обґрунтовані висновки і пропозиції. Під аналізом в економічній літературі розуміють оцінку облікової та іншої інформації за допомогою вивчення зв'язків і взаємозв'язків між показниками.

Економічний аналіз – це система прийомів для розкриття причинних зв'язків, що зумовлюють результати явищ і процесів (середні й відносні

величини, групування, індексний метод, коефіцієнти автономії, довготермінового залучення коштів, маневрування власними коштами підприємства, нагрома-

Рис. 1. Система управлінського обліку на підприємстві

Джерело: удосконалено авторами на основі [11]

Таблиця 1

Сутність поняття «управлінський облік»

Автори	Визначення
Ф.Ф. Бутинець [4, с. 215]	Управлінський облік на відміну від фінансового спрямований на отримання інформації не про фактичну вартість майна, витрат і доходів, стан розрахунків і зобов'язань, а на визначення та вивчення чинників, обставин та умов, що впливають на господарську діяльність підприємства.
С.Ф. Голов [6, с. 254]	Управлінський облік є процесом виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі інформації, що використовується управлінською ланкою для планування, оцінки і контролю всередині організації та для забезпечення відповідного підзвітного використання ресурсів.
В.В. Сопко [14, с. 187]	Внутрішньогосподарський (управлінський) облік є продовженням та поглибленням бухгалтерського фінансового обліку витрат і доходів діяльності підприємства.
М.Г. Чумаченко [15, с. 3]	Управлінський облік – це не результат «штучного поділу», а цілеспрямований розвиток усього бухгалтерського обліку, який має перетворитися на надійного постачальника інформації для потреб управління.
А.Д. Шеремет [16, с. 143]	Управлінський облік – це підсистеми бухгалтерського обліку, яка в межах одного підприємства забезпечує його управлінський апарат інформацією, яка використовується для планування, управління і контролю над його діяльністю.
ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [8]	Внутрішньогосподарський (управлінський) облік – це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.
Ю.А. Бабаєв [3, с. 144], В.Б. Івашкевич [9, с. 515]	Управлінський облік – це інтегрована внутрішньогосподарська інформаційна система, основною метою якої є інформаційно-аналітичне забезпечення менеджерів господарюючих суб'єктів про витрати і результати діяльності як підприємства у цілому, так і його окремих структурних підрозділів для прийняття ними оперативних, тактичних і стратегічних управлінських рішень.
В. Палій [13, с. 58]	Управлінський облік включає елементи бухгалтерського, статистичного та оперативного обліку, що підтверджує наявність набагато ширших можливостей досліджуваної системи.
І. Аверчев [1, с. 94]	Управлінський облік – це процес ідентифікації, вимірювання, накопичення, проведення аналізу, підготовки, інтерпретації і представлення фінансової інформації, необхідної управлінській ланці підприємства для здійснення планування, оцінки і контролю господарської діяльності.

дження амортизації, реальної вартості основних засобів, коефіцієнти ліквідності (платоспроможності) тощо) [7, с. 112].

Економічний аналіз передусе прийняттю будь-яких управлінських рішень і слугує їх аналітичному обґрунтуванню. Така практична діяльність стосується не тільки окремого суб'єкта господарювання, а й дослідження проблемних напрямів різних предметних галузей, зокрема обслуговування потреб різних споживачів (кредитних установ, контролюючих органів, державних служб за розроблення стратегії розвитку як окремих регіонів, так і держави загалом) [5, с. 44].

Економічний аналіз як практична діяльність розкривається за такими напрямками: як основна – інформаційно-аналітична діяльність (окремий вид діяльності, що належить до сфери послуг); як сервісна (забезпечувальна) діяльність – функція управління, інформаційна система, що забезпечує обґрунтування управлінських рішень [12, с. 42].

Економічний аналіз у системі управлінського обліку повинен вирішувати такі завдання (рис. 2).

Для проведення економічного аналізу необхідна інформація про діяльність підприємства, яка знаходиться у публічній фінансовій звітності та управлінській (внутрішній) звітності. У процесі аналізу інформація проходить аналітичну обробку (табл. 2).

На підставі результатів економічного аналізу розробляються й обґрунтовуються управлінські рішення. Економічний аналіз передусе рішенням і діям, обґрун-

товує їх, забезпечує об'єктивність та ефективність використання інформації.

Методи економічного аналізу, які застосовуються у дослідженнях господарської діяльності підприємств, налічують близько 100 найменувань. В умовах невідворотних процесів глобалізації економіки України національним виробником для виходу з конкурентоспроможною продукцією (послугами) на зовнішні та внутрішній ринки слід адаптувати свою господарську діяльність до умов інвестиційно-інноваційного розвитку суспільства, тому для аналізу господарської діяльності підприємств та прийняття ефективних рішень у постіндустріальному суспільстві потребують розвитку такі перспективні методики економічного аналізу, як:

- ситуаційний аналіз, методика якого повинна відповідати постійним запитам управлінців, урахувати інфляційні процеси, дії конкурентів, кон'юнктуру ринку, ризики тощо;

- стратегічний аналіз, що аналізує майбутнє не тільки за показниками минулого, а й за прогнозованими умовами майбутнього. Під час аналізу ефективності бізнес-процесів рекомендується розробити нові й адаптувати класичні методи аналізу, що враховуватимуть їхні кількісні та якісні характеристики;

- АВС-аналіз, який дає змогу обґрунтувати пріоритети та ключові напрями змін у виробничому процесі. Результатом повинна бути мобілізація резервів господарювання через поліпшення організації та ефективності виробництва;

- GAP-аналіз, завдяки якому можна знайти шлях від наявного стану до бажаного;

- інституційний аналіз, який має на меті оцінити організаційні, правові, політичні й адміністративні умови діяльності підприємства [10, с. 167].

Висновки. Отже, можна зробити такі висновки:

1. Система управлінського обліку на підприємствах включає такі методи як облік, контроль, аналіз і планування.

2. Особливу роль економічний аналіз грає в системі управлінського обліку, де за його допомогою проводять оцінку причинно-наслідкових взаємозв'язків та пошук внутрішніх резервів.

3. Головною метою економічного аналізу є зниження ризику, пов'язаного з прийняттям економічних рішень, орієнтованих на майбутнє.

Рис. 2. Завдання економічного аналізу в системі управлінського обліку

Джерело: сформовано авторами на основі [5]

Таблиця 2

Стадії проходження інформації у процесі економічного аналізу

№ стадії	Характеристика стадії
1	Проводиться порівняння досягнутих результатів виробництва з даними за минулі періоди часу, з показниками інших підприємств і середньогалузевими показниками
2	Визначається вплив різних чинників на результативні показники
3	Виявляються недоліки, помилки, невикористані можливості, резерви та перспективи подальшого розвитку

Список використаних джерел:

1. Аверчев И.В. Управленческий учет и отчетность. Постановка и внедрение. Москва: Вершина, 2007. 512 с.
2. Бондарчук Н.В. Управлінський облік, як основа створення нових і ефективних систем управління підприємством. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки. 2011. Вип. 2. Т. 3. С. 42–48.
3. Бухгалтерский учет: учебник / под ред. Ю.А. Бабаева. М.: Проспект, 2006. 392 с.
4. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф.Ф. Бутинець, А.М. Герасимович, Г.Г. Кірейцев та ін.; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця; 5-е вид., доп. і перероб. Житомир: Рута, 2003. 726 с.
5. Вагнер І. Економічний аналіз як сучасний інструмент прийняття стратегічних управлінських рішень. Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія «Економіка АПК». 2013. № 20(1). С. 43–48.
6. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. К.: Лібра, 2006. 701 с.
7. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація. К.: Знання ККО, 2001. 402 с.
8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-ХІУ, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
9. Ивашкевич В.Б. Бухгалтерский управленческий учет : учеб. для вузов. М.: Экономистъ, 2004. 618 с.
10. Измайлов Я.О. Развитие методологии экономического анализа господарської діяльності підприємств у постіндустріальній економіці. Проблеми економіки. 2016. № 3. С. 165–174
11. Матвійчук М.З. Формування системи управлінського обліку на підприємстві. Сталий розвиток економіки. 2013. № 5(22). С. 235–241.
12. Олійник О.В. Реалізація економічного аналізу як професійної діяльності: роль в системі управління. Вісник ЖДТУ. Економічні науки. 2010. № 2(52). С. 42–46.
13. Палій В.Ф. Управленческий учет – новое прочтение внутрихозяйственного расчета. Бухгалтерський облік. 2000. № 17. С. 58–62.
14. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством. К.: КНЕУ, 2006. 526 с.
15. Чумаченко М.Г. Управлінський облік потребує підтримки. Бухгалтерський облік і аудит. 2003. № 5. С. 3–7.
16. Шеремет А.Д. Управленческий учет: учеб. пособ; 4-е изд., перераб. и доп. М.: ИНФРА-М, 2000. 429 с.

УДК 339.13.017

Кашена Н.Б.,

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів, аналізу та страхування,
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Чміль Г.Л.,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу та комерційної діяльності,
Харківський державний університет харчування та торгівлі

МАРКЕТИНГОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ТОРГОВЕЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Кашена Н.Б., Чміль Г.Л. Маркетингове забезпечення антикризового управління торговельними підприємствами. Статтю присвячено маркетинговому забезпеченню антикризового управління торговельними підприємствами. На підставі дослідження теорії та практики управління підприємницькими структурами в умовах кризи наведено авторську точку зору щодо сутності та змістовності поняття «маркетингове забезпечення антикризового управління торговельним підприємством» та обґрунтовано основні положення концепції його формування. Розроблено відповідну референтну модель, яка забезпечує інтеграцію та оперативність взаємодії елементів системи антикризового управління з бізнес-середовищем, що є необхідною умовою для реалізації ринково орієнтованих пріоритетів та досягнення стратегічних цілей розвитку в умовах невизначеності й дає змогу підвищити ефективність процесу антикризового управління.

Ключові слова: підприємство, антикризове управління, маркетингове забезпечення, концепція, програма, інструменти, стратегія.

Кашена Н.Б., Чміль А.Л. Маркетинговое обеспечение антикризисного управления торговыми предприятиями. Статья посвящена маркетинговому обеспечению антикризисного управления торговыми предприятиями. На основании исследования теории и практики управления предпринимательскими структурами в условиях кризиса представлена авторская точка зрения относительно сущности и содержания понятия «маркетинговое обеспечение антикризисного управления торговым предприятием» и обоснованы основные положения концепции его формирования. Разработана соответствующая референтная модель, которая обеспечивает интеграцию и оперативность взаимодействия элементов системы антикризисного